

Inserati se sprejemajo in velja tristoletna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 " "
15 " " " " 3 " "

Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništvo (administracija) in ekspedicija na Dunajski cesti št. 15 v Medija-tovi hiši, II. nadstropji.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:
Za celo leto . . . 10 gi. — kr.
za pol leta . . . 5 " — "
za četrť leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gi. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrť leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je Florijanske ulice št. 44.

izhaja po trikrat na teden in sicer v torek, četrtek in soboto

Praktične misli po romanju katol. Slovenov v Rim.

(Konec.)

Kjerkoli gre za katol. in apostoljsko stvar stoji vselej in med vsemi delalci v prvi vrsti za boj in odboj vedno pripravljen pogumni in učeni red jezuitovski. To resnico pričajo in potrdujejo peteri deli vesoljnega sveta. Tudi zoper razkol so se že dobro borili, ter potegnili lepo število ravno Slovenov iz njegovega žrela; zedinjenje namreč Rusinov l. 1595 je delo jezuitovsko. Ko so kasneje preteklo stoletje začele katol. vlade jezuite preganjati kakor divjo zver*), je ta boj nekoliko potihnil, ali kmalo po slavnem svojem ustajenju so ga le-ti sovražniki vsake krive vere zopet pričeli. Prvi med njimi so se dela lotili zedinjeni Rusi, posebno oo. Gagarin in Martinov, ki so se redu pridružili; zdaj pa so častno to nalogo si postavili jezuitje poljaški in češki, tudi še celó nemški, kar nam pričajo nemški spisi o dr. Rattinger-a v Stimmen aus Maria Laach, in histor. Jahrbuch in München o Bolgarih in carigradjem patriarhatu. Ogenj tega nemca kl. če celó nas Slovence v boj zoper ljuti razkol. Mojemu dopisu o ravno tej zadevi odgovarja on nekako tako-le:

Bolgari v Evropi, Armenci pa v Aziji sta naroda, za ktera bi se imeli katolici posebno

*) Današnji čas, ravno sto let kasneje, delajo pokoro unuki za greh svojih dedov, med temi naj ojtrestejšo sicer verni Bourboni, ker ravno oni so prvi dovolili v to v nebo vpiljočo krivico svojih ministrov, pravih orodij tadašnjih framasonov — iluminatov.

brigati, ker o razpadu Turčije bosta ona dva imela svojo prihodnost vsak zase, drugi narodi bodo se mogli bolj ali manj okoli nju zbirati. Diplomacija bo za katol. stvar gotovo malo storila, ker framasoni se povsod ponašajo s tem, da zdaj oni vse gospodarijo; Bog pa nam je že dosti določno dokazal, kaj nam je storiti. Poprej so katol. vlade posebno podpirale razne misijone; zdaj so to čisto opustile; namesto njih pa jih podpira verno ljudstvo s svojimi letnimi doneski, ktere si dostikrat pritrguje še od potrebnih reči, pa glejte blagoslov Božji, današnji misijoni rode lepši in obilniši sad od nekdanjih. Tako nam je pot zaznamovan, sami moramo delati ter na Boga se zanašati in na pomoč dobrotnih src, pa bo gotovo šlo. P.šete mi, naj bi jezuitje to delo na-se vzeli, (učenosni del zoper razkol namreč). Naši očetje so vselej pripravljeni delati za sveto reč, ter podperati vsa apastoljska dela; oo. Gagarin, Martinov, Pierlin so dozdej čisto po Vašem smislu vse delali, kolikor so le zamogli, zlasti o Rusih.

Ako se potrdi glas, da stopi v naš novicijat v Grenoble g. Z. . . bivši profesor na Kijevski univerzi in glavni vrednik nekega uradnega časnika, bodo dobili ti dobrega brata in vojšaka; tudi o poljaških in čeških očetih slišim, da so začeli dobro delati. Koliko je naš o. Nilles o zedinjenih in nezedinjenih narodih raznih obredov pisal, priča časnik naših očetov v Innsbrodu „Zeitschrift für kathol. Theologie“; vendar mi sami ne moremo vsemu kaj, zediniti se moramo v en namen vsi, ki pravo mislimo ter se nasprotno podpirati. O Slovanih se dandanes mnogo mnogo piše, ali

nam nemcem ostajajo spisi v slovanskih jezikih večidel nepoznati, ker nas 1. nikdo ne opozoruje nanje, 2. ker ne razumemo jezika; torsj boste posebno dobro delo opravljali, ako sprejmete posel, da boste dopisovali ali v histor. Jahrbuch v München, ali še bolje v „Zeitschrift für kathol. Theologie“ v Innsbruck, ker ta časnik je že obilno razširjen v Avstriji in Nemčiji, ter se še vedno razširja. Nikakor pa ni treba dolgih obravnjav in spisov; oni časnik ima več predalov, med njimi tudi enega z napisom: Recensionen; drugega z napisom: Bemerkungen und Nachrichten, v katerem se ravno nahajajo že omenjene vésti in naznanila o. Nilles-a o Rutenih, Rumunih in še drugih. Pisal sem že vredniku o. Grisar-u, profesoru cerkvene zgodovine na univerzi, naj skrbi po vsi moči, da si pridobi slovanskih pisateljev, posebno za zgodovino slovanskih narodov. Ako namreč samo po vrhu pogledam v Revue des questions historiques, časnik katol. zgodovinarjev francoskih, in berem, koliko raznih del v njem naznanja o. Mattinov o ruski historiji, si mislim sam pri sebi: Oh koliko izmed teh knjig bi bilo treba točno pregledati in presaditi! In koliko raznih knjig in del naznanjajo še drugi meni komaj znani ali še čisto neznan časniki! Tako sem čital, da imajo Fontes rerum Bohemiae. tom. I. 1873 10 životopisov ali hvalnih pridig o sv. Cirilu in Metodu, večidel v slovanskem jeziku.

No pa naj prestopim k južnim Slovanom! V Zagrebu so učeni možje posebno delalni, ker akademija in še arheologija si nasprotno pomagata. Ljub.ć, Kukuljev.ć, Rački so daleko sloveča imena, ravno tako tudi vodje gimnaz.

Poljaki in Slovanstvo.

„Poljaki! Vaše preródenje je nerazločljivo združeno z osodo Rusije.“

(Car Aleksander I. l. 1818.)

(Dalje.)

Tako se je tolažil pesnik, predhodnik Kollarjev, kateremu je tudi brzo bilo dano biti priča novo prerójene Poljske pod ruskim žezlom.

Slovanska ideja prišla je čedalje bolj v poljsko slovstvo; poljski učenjaki in drugi pisatelji so si dopisovali z drugimi slovanskimi, posebno češkimi, ter se zanimali z znaustvenim in literarnim gibanjem narodov slovanskih; Linde je zbiral materiale k zgodovini slovanskega slovstva in ruska akademija ga je imenovala za častnega uda, pripoznavajoča njegovo vnemo in delavnost na polji obširnega slovanskega jezika. Pesnik in literator Kazimir Brozinski, ki je prebival v Pragi med številnimi pisatelji ter odnesel si od todi mile spomine (l. 1824), izbiral je k svojim pesmam predmete iz česke zgodovine (n. pr. Stol Królewski (kraljev sedež) Krzesomysl), in na za-

htevo vrednika Varšavskega Dnevnika je prevajal narodne pesmi česke, moravske, slovenske, srbske. Bolj so ga zanimale razvaline Slovanov kakor Lahov, kakor piše Čelakovskemu (l. 1824). Zbiranje in prevajanje na jezik poljski narodnih pesnij pobratimskih narodne pesni so važne celi Evropi sploh in Poljakom posebej, one se bolje prilegajo poljskemu duhu kakor tuji, zlasti nemško romantični proizvodi; slovanske narodne pesni spominjajo na starodavno Grško, iz srbskih pesni bode mogoče sestaviti enkrat slovansko Ilijado in Odisejo. Slovani bivajoči v najboljširnejših pokrajinah zemlje, pod raznim podnebjem, v raznih razmerah sè sosednimi narodi, ohranili so obrede in šege od pradavnih dób in imajo v tolikoterih borilnih bojih množto novih izvornih in vendar vedno narodnih predmetov, vse zamore biti za nje priležno in vgodno, vse v njihovih zgodovinah je poetično.

V krasni literaturi (leposlovju) in v iznajdbah bodo še dolgo učenci tujih narodov, ali zveza, bogata poezija, zdravi in stalni okus primerjajoč se s narodo bode njih znamenje. Bivajoči v svoji naravi daleč proč od smešnih hotljivcev, od razbujne domišljije in od nasilne ošabnosti, so sposobni k nepre-

stalnemu dovrševanju svojih običajev in okusa. Brodzinski pokazuje na bogato narodno poezijo Srbov in Malorusov, deloma tudi Slovakov, Moravcev in Čehov, obžaluje da so pri Poljakih uničili te poljske cvetlice najnežnejše poezije nesreče občinstva in nadvlada žlahtnežev, toda nadja se, da slovanske pobratimske pesni bodo zanimale tudi Poljake in bodo znabiti imele vpliv tudi na duhá narodne poezije poljske. Poleg narodne poezije ga je z radostjo napolnovala tudi umetna poezija slovanskih narodov; s posebno radostjo so ga napolnovale pesmi Kollarjeve: „Niech nie nam množa podobni poeci“ niech nie množa ci, co slysza, aby dzwiek pieknej lutni nieprzebrzmiał daremate. (Naj se nam množé podobni pesniki, naj se množé ti, ki slišijo, da bi glas zale pljunke se ne glasil zastoni), piše Čelakovskemu. V svojih „Listech o poljskiéj literaturze“ priporoča Brodzinski svojim rojakom študije slovanske zgodovine, ter jih spodbuja, da bi se bolj vneto pečali s tem predmetom, kakor tudi z enočasnim položajem bratskih narodov slovanskih, kar je vse važna stvar za Poljake.

Varšava postala je za Slovane zapadne in južne velevažno mesto v obziru slovstvenem

Slovenske posojilnice.

v Spljetu, Glavinica. Ali dela teh mož: Monumenta spectantia historiam Slavorum meridionalium; codex diplomaticus regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae; Arkiv; Bulletin di archeologia e storia Dalmata; premnogi zvezki Rada odatue akademije in še druga so nam samo po imenu znana, mnogim čisto neznan; tukaj jih ni moč dobiti, ter so nam zaradi pogostnega jezika slovanskega čisto neumevna; oh koliko bi se zamoglo iz njih dobiti še za cerkvene reči. Iz teh in enasih del nam tolmačite vse le nekoliko važne stvari, opisujte jih krajše ali obširniše, presojte itd. Glejte koliko dela imate, toraj na noge in dopisujte stalno imenovanemu časniku, da bomo zamogli tudi mi kaj več storiti, ko bomo zvedili in spoznali slovanska dela. Vedite pa, da ima tako delovanje pri Bogu velike zasluge, ker podpira katol. vedo, in resnico širi po svetu. Res je sicer, da zaradi knjig in časnikov človek sam ne bi mogel shajati, ker so dragi, ali zopet se je treba združiti, ter se dogovoriti, da eden kupi to knjigo, naroči ta časopis, drugi zopet drugo itd. pa se nasprotno posojajo. Časniki pa poslani dopise tudi honorirajo, in za ta honorar se kupujejo druge nove knjige itd. Kapital za to reč naložen nikakor ni izgubljen, ampak bi rekel, da raste, ker enake knjige se bodo vedno potrebovale, dokler bude ta vojska trpela.

Koliko pa pomaga zedinjeno delovanje, posebno da so delavci v raznih zemljah, naj Vam priča to: Neki sodelalec des „historischen Jahrbuches“ je našel v britanskem muzeumu regesta nekterih papežev, med njimi ravno Ivana VIII., katerih ni bilo dozdej nič znanih. In kakor po božji volji so prišle na dan ravno zdaj o pravem času, da se iz njih popolno prepričamo, kar se je dozdej le nekoliko dozdevalo, kako krepko se je ta papež potegoval za Metodija zoper nemške škofo, in da ga je po 2½ letnem zaporu po svojem poročniku pomladi l. 873 srečno iz ječe spravil. Tudi se prepričujemo iz teh regist, da so nekatere papeževe bulle, čisto resnične, ko so jih dozdej najimenitniši zgodovinarji zvali podtaknjene in ponarejene. Toraj delajmo skupno, podpirajmo se nasprotno, pomagajte nam posebno zaradi znanja slovanskega jezika, in potem nam bo vsim skup tudi gotovo Bog pomagal.

Največa pridobitev, ki jo imamo Slovenci od Taafejeve vlade, je ta, da nam je dala na Kranjsko za deželnega predsednika moža, ki to deželo in naš narod v resnici ljubi, ki pomaga, kjer mu je mogoče, ki naš napredek pospešuje ne samo z dobrohotnimi željami, ampak tudi z dejanskimi čini. Ne bomo naštevati danes vseh zaslug, ki si jih je naš častiti cesarjev namestnik pridobil že v tem kratkem času svojega poslovanja na tem odličnem mestu, le o tem hočemo danes govoriti, s kako velikó radostjo nas je napolnilo zvedeti, da je g. deželni predsednik k sebi poklical župane ljubljanske okolice v posvetovanje, kako bi se dala napraviti posojilnica za kmetovalce in posestnike v ljubljanski okolici. Da deželna vlada naš gospodarski napredek sama dejansko pospešuje, nas mora toliko bolj veseliti, ker se v prejšnjih časih še ni mislilo na to, kako bi se kmetu pomagalo, nasprotno se je naš duševni in materijalni napredek le najraje oviral, naše opravičene pritožbe prezirale, naše težnje in želje zasmehovale. To je bilo toliko pogubnejše za nas, ker ima naš mladi narod še premalo samoodločbe, premalo izvirnosti za samoučni pričetek, ker pač krepko sledi, ako ima dobrega voditelja, brez tacega pa si pomagati ne zna.

Mi smo že dostikrat pisali o potrebi posojilnic po vseh slovenskih pokrajinah, s katerimi bi se našim posestnikom po ceni kredit odprl, da bi ne zahajali v mreže oderuhom in pijavkam, da bi se obvarovali gospodarskega propada, dražb in tožb. Prepričani smo tudi, da so Slovenci čitavši te članke uvideli njih resničnost, a manjkalo je podvzetnih, izvirnodelavnih mož, ki bi bili izvršitev teh podjetij v roke vzeli. Zdaj pa slišimo na enkrat o dveh posojilnicah, ki se snujete na Kranjskem; ena v Kamniku na prizadevanje mnogozasluznega tamošnjega župana dr. Samca, druga pa v ljubljanski okolici po inicijativi samega g. deželnega predsednika. Ker vidimo stvar v tako dobrih rokah, zato niti en trenotek ne dvomimo, da se bo srečno izpeljala.

Nekteri bodo morda rekli: „Čemu so nam posojilnice, saj imamo kranjsko hranilnico, ki posestnikom tudi posodi, če kaj imajo; kdor pa nič nima, njemu tudi posojilnica ne bo nič

zaupala“. Stvar je pa drugačna. Kdor hoče od hranilnice kaj dobiti, ima velike stroške in mnogo potov; pri posojilnici pa podpiše samo menjico, pa se mu denar brez dolgih ovir in brez stroškov izplača. Slišali smo o neki posestnici, ki jo je stalo 300 gl., prej da je dobila od hranilnice 1000 gl. na posodo, tako da jih je v resnici le 700 dobila. Z velikimi sitnostmi in stroški pa z veliko zamudo je združeno tudi to, če ima kdo že kak dolg na hiši, pa želi posojila od hranilnice; kajti ta posodi le na prvo hipoteko, in prosilec mora izbrisati prej vse dolgeve iz gruntnih bukev, prej da iz hranilnice kaj dobi. Če bi ne imel več ko 100 gl. na svoje posestvo intabuliranih, imel bo vendar dosti potov, stroškov in zamude, prej da se tega dolga znebi, da more od hranilnice kaj dobiti. Pri posojilnicah pa vsega tega ni treba. Voditelji posojilnice poznajo svoje ljudi, in če bi bil prav že kje dolžan, mu bodo vendar brez vsakih potov, stroškov in sitnosti posodili, če bodo vedeli, da je kredita vreden. Posebno dobre so posojilnice za majhne zneske. Tudi kak premožen kmet zna priti v zadrego, da potrebuje za trenotek recimo kakih 50 gl. Ali bi to malo svoto šel v hranilnico iskat? Iz treh uzrokov tega ne bo storil: 1.) se ne splača, za to malo svoto imeti toliko stroškov, potov, zamude; 2.) on potrebuje denar morda še danes, pri hranilnici se pa tako hitro ne dobi; 3.) se bo vsak varoval, da ne zapravi za skledico ječe svojega kredita. Ker namreč hranilnica posodi le na pravo hipoteko, zato takemu, ki je hranilnici kaj dolžan, nobeden nič več ne posodi, češ, ta je že v hranilnico dolžan, ona ima prvo prvico in jaz ne bom nič dobil, če pride dolžnik na kant. Iz teh uzrokov gre tak človek, ki v naglici kako svoto potrebuje, najprej k sosedom, ti pa se izgovarjajo in navadno tudi res nima; če tam nič ne opravi, gre pa k oderuhu, ki mu računa grozne obresti in ga kmalo stiskati začne s tožbami, če mu obresti ne plačuje natančno. Ker davki in visoke obresti presegajo čiste dohodke kmetove posebno o slabih letinah, zato pridejo kmetije na boben, ne da bi bil kmetovalec zapravljevec ali pijanec, kakor se prehitra sodba rada glasí. Takim kmetovalcem v naglici in zadregi pomagati,

in političnem. Dobro je odgovoril Stašič svojemu prijatelju Kozmianu, vprašajočemu ga, zakaj izdaja vlada toliko novcev za odras Varšave: „Ne zapopadeš pomen Varšave pod žezlom ruskim? To mesto je zbog svoje zemljepisne in politične lege namenjeno biti tretje in znabiti tudi glavna stolica velikega slovanskega naroda, spojenega v eno telo pod enim žezlom. Evropa ni hotela imeti Poljake za družnike, a k slovanstvu prikopljene je moč, ona pa naj sprejema od nas omiko“. Zares pomenljive besede! Toda rojaki Stašičevi niso se zamogli povzdigniti na njemu enako višino ter niso razumeli té niti druge besede tega veleglasnega moža, kateri jih je znabiti prehitel za celo stoletje.

Naprava ustavnega kraljestva poljskega poleg neomejene monarhije, bila je različno rojena in obsojevana. Ruski državnik Nesselrod, Pozzo di Borgo, Lanski i. dr. niso verovali v mogočnost odkritega pomirjenja Poljakov z Rusijo na temelju podane jim Poljske. Lanski se je s Karamzinom izjadril nasproti samemu cesarju, da „vse naše prizadevanja niso zmožne zblžati z nami (Rusi) poljski narod, na Poljake se po nikakem ni mogoče zanesti, oni nikdar

ne bodo niti odkriti bratje niti zvesti naši zavezniki“. Bodi si že kakorkoli; misel cesarja Aleksandra je potreba pretresati sè stališča slovanskega, kakor jo je prekrasno izrekel sam cesar v proglasu k Poljakom (13. maja 1815): „Poljaki! Nova zveza druží vas z velikomiselnim narodom, kateri vsled starodavnih dotik, visocih lastnost vas vrednih in vsled skupnega imena narodom slovanskim je pripravljen sprejeti vas za brate, kar bo drago in koristno obema narodoma“. Cesar Aleksander je napravil poljsko kraljevino v mejah poljske narodnosti, ter se imenoval poljski kralj, hotel je gotovo podati primer združenega prebivanja dveh glavnih narodov slovanskih, ruskega in poljskega v smislu višje imenovanih prekrasnih besed škofa Voroniča. Te velike ideje cesarja Aleksandra po nikakem ne manjšajo dogodeb, katere so potem sledile. Gotovo ni bil Aleksander kriv, če se niso spoinile njegove besede izrečene v poljskem zboru l. 1825: „Sem popolnoma prepričan, da Poljaki pomnijo moje namene“, ni bil kriv, da se njegova velika ideja ni uresničila in da niso bili v stanu jo zapopasti ljudje mali, domišljajoči si biti velki. Krivi so sami Poljaki,

kateri, kakor jih je do dobrega pogodil njih znameniti velemiselnik Stašič: „Oni še enkrat pogube Poljsko!“ Poljaki so zamogli odkrito jokati nad smrtjo „očeta in iz mrtvih obujevalca Poljske“, oni so zamogli globoko tugovati nad to „strašansko zgubo“ in njih pesniki bi zamogli pozivati „slovanske pevce“ k splošnej žalosti, toda — oni so žalibog urno pozabili na besede svojega kralja, ki jih je izrekel na zboru l. 1818: „Poljski! Vaša preroditev je nerazločljivo združena z osodo Rusije!“ Niso se spoinile te besede in nade cesarja in kralja Aleksandra I. in previdnih poljskih domoljubov! Poljaki so brzo počeli se ozirati na vshod in za meje kraljestva, za Buho in Nemen, zahtevajoči pripojenje Litve in podneprovske Rusije k poljskemu kraljestvu“. Te poljske prizadeve pa so se skoro posrečile, tem več, ker se je Litva in jugovshodna Rusija s privoljenjem ruske vlade — še polajščilo, zlasti s pripomočki srednjih šol, poljskega vseučilišča Vilenskega in liceja Kremeniškega. Vpliv Poljakov na Aleksandra je bil znaten in sam cesar je bil v omahljivosti, tako da je ruski zgodovinar Karamzin smatral za svojo dolžnost podati cesarju posebni velevažen spis

zato hranilnica s svojo rigoroza in okorno upravo ni sposobna. Prvič je malo kmetov, ki bi bili brez vsega dolga; če družega ne, ima doto svojih bratov in sester na posestvo intabulirano; kjer je pa le kak majhen dolg, hranilnica nič ne dá; da pa drugi upniki hranilnici svoj prostor odstopijo, to potrebuje mnogo časa, stroškov in potov. Kaj bi tudi posestniku pomagalo, dobiti denar čez nekaj mescev, če ga pa že danes potrebuje? Če potrebuje le majhen znesek, ali je vredno, toliko potov storiti, toliko stroškov nositi? Pri kupčiji je hitrost prva stvar, denar, če se potrebuje, se mora hito dobiti. Boljši kmetje pa so navadno tudi nekoliko kupčevalci; ta je krčmar in kupčuje z vinom, drugi baranta z živino, tretji z brinjem, četrti s krompirjem, peti z žitom itd. Zdaj jeseni, če bo vino po ceni, bi šel tisti, ki z vinom kupčuje, rad na Hrvaško po vino, in potrebuje morda kakih 300 gl., ki jih bo lahko vrnil, kedar vino zopet potoči ali pa manjšim krčmarjem proda. Pa kdo mu bo posodil teh 300 gl.

Če grem v hranilnico, imel bo veliko potov, stroškov, sitnosti, in če vse srečno gre, dobil bo posojilo čez kake 3 ali 4 mesce, kedar bo najboljšo vino na Hrvaškem že pokupljeno, ali kedar bo najboljši čas za kupčijo že minul. Če ima okraj pa svojo posojilnico, gre kar tje, možje ga poznajo, koliko mu zamorejo zaupati, on podpiše menjico, in še tisti dan ima potreben denar brez stroškov, brez dolgih potov, brez brskanja po gruntih bukvicah. Kedar menjici čas preteče, plača dolg ali pa menjico še za nekaj mescev podolži. Reklo se bo morda, da ni dobro, če sme kmet menjice podpisavati. To je že res; toda menjice niso take, kakor trgovske menjice, ki se morajo v tisti uri izplačati, kedar se njih čas izteče; menjice od posojilnic pa imajo sosedje onega okraja v rokah; oni že vedó, kako stojé s svojimi dolžniki, in če kateri res ne more plačati ob določenem času, se pač menjica podaljša, do tje pa se takemu nič več ne posodi, dokler se zopet ne izkaže, da je popolnem kredita vreden. Tako pametni bodo tudi, da ne bodo bajtarju 1000 gl. posodili, če vse njegovo posestvo ni 500 gl. vredno. Navadno pa imajo udje kake posojilnice že nekaj lastnega denarja ulozenega v blagajnico, tako da

o Poljskej (l. 1819). „Vi nameravate obnoviti Poljsko v njeni celoti“, obrača se Karamzin k cesarju, „vi nameravate ponoviti nekdanje kraljestvo poljsko. Toda se li slaga to z državnimi koristmi Rusije, z Vašimi svetimi dolžnostmi, z Vašo ljubeznijo k Rusiji in k samemu pravicoljubju? Zamorete li z mirnim srcem nam odvzeti Belo Rusijo, Litvo, Volin, Podolje, k Rusiji priklopljeno imetje še do Vašega vladarstva? Bela Rusija, Volin, Podolje skupno z Galicijo so bile nekdanje prava dedšina Rusije. Če li daste te zemlje Poljakom, zahtevali bodo tudi Kijev, Črnijev in Smolensk, katere so tudi dolgo pripadale neprijateljskej Litvi. Vi, če tudi samodržec, niste mogli Napoleonu odstopiti niti ene ruske bajtice, hočete li pa samovoljno Rusijo deliti na kosce? V slučaju obnovenja cele nekdanje Poljske se zna prigraditi, da se naši sinovi omadežujejo s svojo krvjo zemljo poljsko in da vnovič z naskokom vzemo Prago. Naj obstoji in napreduje kraljestvo poljsko kakor je sedaj; ali naj pa tudi obstane in napreduje tudi Rusija, kakor Vam je zapuščena po Katarini!“

(Dalje prih.)

če kdo le kakih 50 gl. v naglici potrebuje, mu jih lahko brez skrbi dajo, kvr mu dajo le to ali ne dosti več od tega, kar je že sam v blagajnico vložil, tako da se posojilnici ni škode bati. — Toraj Kamnik in ljubljanska okolica sta pričela s posojilnicami, mi obema okrajema želimo prav dober vspeh, ter tudi upamo, da tisti pleminiti možje, ki so to blagotvorno delovanje v prospeh našega gospodarskega napredka pričeli, ne bodo omagali pri tem delu, ampak da bodo agitacijo za take zavode še v druge okraje prenesli, ter tako omogočili našemu ljudstvu, da se bo navadilo na lastnih nogah stati, da si bo gospodarstveno opomoglo, tako da ne bo kmet pri prvem viharju izkoreninjen na tla padel, ampak da bo našel pomoč in zaslombo pri svojih sosedih, pri skupni posojilnici.

Zgodilo se je in se še zgodi, da se kmečko posestvo za čisto majhen dolg (50 ali 100 gl.) proda in tako cela rodbina v nesrečo pahne. Kjer bodo dobro osnovane posojilnice, tam to ne bo mogoče, ker sosedje imeli bodo gotovo toliko srca, da bodo sosedu te goldinarje iz blagajnice vrgli, če bodo moža poznali, da ni zanikern, in da jim bo svoto povrnil jeseni ob letini. Tako bodo kmetje sami sebe branili pred eksekutivnim bobnom in se s tem obvarovali marsikakih stroškov.

Le ena reč nas skrbi, če pomislimo na revščino naših kmetovalcev, namreč to, kje se bo dobil začetni kapital za take posojilnice; ker le malo je tako premožnih, da bodo zamogli posojilnice z ulogami zakladati. Morda bi nas deželanska banka (länderbank) založila z enim milijonom, ki bi zadostil za vse posojilnice, ki se bodo po Slovenskem še za potrebne izkazale. Z dobrohotnim posredovanjem visoke vlade bi se dalo morda kaj narediti v tej zadevi, in mi obračamo v imenu našega naroda v tem smislu prošnjo do nje, in to s toliko večim zaupanjem, ker vidimo sl. deželno vlado Kranjsko na naše veselje pri začetnem snovanju teh za nas tako potrebnih zavodov.

Politični pregled.

V Ljubljani 29. julija.

Avstrijske dežele.

Naš cesar misli v kratkem daljšo pot nastopiti, in sicer pojde 3. avgusta iz Ischla v Solnograd, kjer biva zdaj princ Rudolf z gospo svojo; od tam gre cesar v Monakovo, kjer bo obiskal princezino Gizelo; iz Monakovega pojde na bodensko jezero, kjer se snide s kraljem vrtemberžkim, kraljem saksonskim in velikim vojvodom badenskim; od tod pa se vrne čez Predarelsko in Tirolsko v Ischl nazaj. Iz Solnograda pojde brž ko ne za en dan tudi nemškega cesarja Viljema v Gastein obiskat, ki zdaj v tamošnjih toplicah biva. Brez dvoma se bodo tega potovanja oklepale razne politične kombinacije, „W. Tagblatt“ že zdaj vidi v tem potovanju dobro znamenje za Nemce, ker bo cesar potoval po samih nemških deželah in se razgovarjal z nemškimi vladarji. Pa na prvi pogled se lahko spozna, da to potovanje ni politično. Cesar, kakor vsak drugi oče, želi videti svoje otroke; tako pojde najprej v Solnograd k princu Rudolfu in princezini Štefaniji, od tam pa k princezini Gizeli v Monakovo. Ker ga mika videti, kakor daleč je že dospelo delanje arelske železnice, in ker je to delo na gori Arelski posebno zanimivo, kjer delajo velik prerov, zato se poda čez Predarelsko in Tirolsko nazaj domu, in pri tej priložnosti pozdravi, kakor zahteva etiketa, vla-

darja zapadno-nemška, Badenca in Würtemberžana, katerim se menda slučajno pridruži tudi kralj saksonski (če je sploh res, da se bo). Ne vemo toraj, zakaj bi se moralo v tem potovanju kaka politika zasledovati; in če bi prav tako bilo, vendar še nimajo liberalci uzroka, da bi v tem videli kako dobro znamenje za sebe, saj te dežele, Solnograd, Tirolsko in Predarelsko niso liberalne, ampak konservativne.

In zopet moramo govoriti o nemškem „schulvereinu.“ Nemški listi namreč poročajo, da nabirajo zdaj doneske za to društvo že po celi Nemčiji. Društvo je osnovano zoper nas avstrijske Slovence, kako pridemo mi do tega, da so celo Nemci v „rajhu“ začeli vojno blagajnico zoper nas vkup skladati? Stvar dobiva že mednarodno lice! Ko bi se za politične namene avstrijskih Slovanov nabiral denar v Rusiji, kako vpitje bi zagнали nemškoliberalci, da je to prelom nevtralnosti, da smo mi veleizdajniki, ker iščemo pomoči v tuji državi itd. Nemcem pa je vse dovoljeno! Avstrijski Nemci delajo v velikonemškem smislu, pa trdó, da je to vse eno, nemško ali avstrijsko; kaj bi rekli, ko bi mi isto trdili? Tudi agitirajo za to, da bi prihodnje leto prav veliko nemških študentov iz „rajha“ prišlo v Prago študirat. Ti burši bodo potem prav razsajali in zabavljali v Pragi, in če se bo kateremu kak las skrivil, bodo nemškega poročnika in Bismarka na pomoč klicali, ter provocirali vtikanje nemških diplomatov v naše notrajne zadeve! Tako je vse dobro naspeljano, da bi se avstrijski Slovani potlačili z močjo celega nemškega naroda, s pritiskom nemške države. Jasno je, da mora tako ravnanje zbuditi nasprotno tudi vseslovansko zavest, ter da zna imeti jako nepovoljne nasledke za našo državo. Stvar je važna dovolj, da se tudi v prihodnjem državnem zboru v misel vzame, ker avstrijski vladi ne more in ne sme biti vse eno, če se podaniki kake tuje države udeležujejo narodnega ščuvanja v Avstriji, saj ga je tako že preveč.

V Zagrebu je zmagala pri mestnih volitvah vladi nasprotna stranka. Vočina, Krestič in drugi veljaki so propadli! To je nasledek njih odjenljivosti proti Madjarom.

Vnanje države.

Turški sultan je pomilostil morilce starega cesarja Aziza, toraj tudi Mithad pašo, ljubljenca „N. fr. Presse“.

Irci še vedno ne dajo miru, čeravno jim je angleški parlament po novi postavi dovolil nekaj olajšav. Najbrž jim te olajšave nikakor ne zadostujejo.

Izvirni dopisi.

Iz Notnika, 25. julija. „Slovenec“ je že dvakrat naznanil, da so se rimski časnikarji dogovorili, da ne bodo poročali o samomorih, razbojnikih, tatvinah, ubijavstvih itd. ker taka poročila zbujaajo v srcih pogum do strasti. Hvala Bogu, nam pa v naši okolici tega treba ni; redko kdaj se primeri, da bi mamou kateremu zmešal glavo, da bi si življenje prikrajšal. Pa tudi drugih nerodnost ni dosti, tako da gospeška v naši okolici nima ne komisijskih ogledov, pa tudi dolgih protokolskih pisanj jako malo. Da je pa toliko reda in lepega miru, to stori sv. vera in bogaboječnost, ki se pri nas še dosti živi nahajate. Pomanjkanje vere je pripravilo rimsko besno druhal zadnji čas, ko so prenašali ostanke sv. očeta Pija IX., da je tako grdo in ostudno

ravnala, da je moralo vsakega človeka z grozo napolniti.

Domače novice.

V Ljubljani, 30. julija.

(Sokol) napravi danes zvečer ob 8. uri na čitalničnem vrtu veselico.

(Subvencijski odbor družbe kmetijske) je v seji 14. dne t. m., kakor so „Novice“ zadnji pot poročale, določil razdelitev letošnje državne podpore tako-le: Izvirnega Rigajskega lanu seme se bode kupilo in po doznanji navadi prodalo spomladi po znižani ceni kmetovalcem, ki so se na-nj v pisarni družbe kmetijske naročili; — prospehu sadjereje namenjenih 200 gl. se bode obrnilo tako, da se nekoliko pripomore novi napravi ali pa dobremu vzdržanju uže narejenih šolskih vrtov in za brezplačno podelitev cepljenih sadnih dreves ali cepičev šolam; prošnji na novo ustanovljenega sadjerejskega društva Vipavskega za nekoliko pripomoč o tisku njegovih pravil in vabil se bode skusilo vstreči s tem, da odbor sl. ministerstvo kmetijstva prosi kake posebne podpore; — za nakup plemenskih bikov dovoljenih 2000 gl. se bode obrnilo tako, da se za polovico tega denarja kupi muriških, za polovico pa belanskih bikov, družba kmetijska pa za nakup tacih telic še posebe posodi 1000 gl. Podpredsednik družbini g. Seunig in pa odbornik g. Lasnik sta se naprosila za nakup navedene plemenite živine, ki se bode v jeseni v Kranji (belanska) in pa v Ljubljani (muriška) po poti javne dražbe kakor dozdej prodala; — novi sirarski zadrugi Jereka in Podjela se izroči dovoljena podpora proti temu, da predstojnik podružnice bohinske gospod Mesar nadzoruje, da se državna podpora pravilno in dobro porabi; — za 200 gl. se bode kupilo plemenitih ukviških (koroških) ovnov, ki se bodo letos v jeseni brezplačno dali takim ovčjerejcem, od katerih se more dober vspeh za izboljšanje domačega plemena pričakovati; — čebelarstvo se bode pozvalo za nadrobno poročilo, kako misli obrniti državno podporo; — ker se ni še nobenih priprav naredilo za letošnjo napravo deželne kmetijske razstave v Ljubljani, je odbor sklenil prositi sl. ministerstvo, naj blagovoli dovoliti podpore za letošnjo napravo razstave goveje živine v Kranji in razdelitev premij pri tej razstavi; podprl je odbor to prošnjo s tem, da je v Kranji za gorenjsko stran želeti te razstave zato, ker je tako razstavo dolenska stran naše dežele uže imela v Novomestu, notranjska pa v Postojni; — prošnje posestnika Jož. Želka, Franceta Cvetniča in Franceta Morela za denarno podporo o nasadbah gozdnega drevja na goličavah in pašnikih so se s priporočilom izročile c. k. deželni vladi. — Naznanilo gosp. Ogulina, da hoče popotna predavanja o trtni uši držati v Beli cerkvi in v Šmarjeti je bilo s pohvalo sprejeto. — Zuda kmetijske družbe je bil sprejet gosp. Anton Keržišnik, posestnik v Mokronogu.

Razne reči.

— Slavnost. V nedeljo 7. avgusta 1881 napravijo Notranjski rodoljubi združeni na čast prvega občnega praznika slovanskih apostolov sv. Cirila in Metoda veliko narodno svečanost v prid „Jurčičevej ustanovi“ v Dolenjem Logatcu. Program: I. Slovesna sv. maša ob 10. uri dopoldne. II. Zabavni del prav točno ob štirih popoldne: 1. Pozdrav predsednikov. 2. Jenko — „Naprej“, zbor. 3. Slavnostni govor. 4. Jenko — „Sablja moja“, zbor. 5. Haj-

drih — „Jadransko mörje“, zbor. 6. Zajec — „U boj“, zbor. — III. Tombola sè sledečimi dobitki: 1. Terna, prve tri številke v jedni vrsti: 4 zvezki Jurčičevih del. 2. Kvaterna, prve štiri številke v jedni vrsti: dragocen prt. 3. Kvaterna, prvih pet številke v jedni vrsti: umetno orálo. 4. Tombola, vse številke na jedni karti: junica za pleme. Kartica veljá 20 kr. Na prodaj so pri raznih poverjenih domoljubih; dobivale se bodo tudi v dan veselice na nje mestu od 1. ure popoldne dalje. Med posameznimi točkami svira izurjena Idrijska godba. — Rojaci! pokažimo svetu z obilo udeležbo in radodárnimi doneski, kolikor mogoče, da nas druži blagi duh naših sv. slovanskih blagovestnikov, da v nas živi národna zavest, národni ponos in zaupanje v svojo moč; naj gleda svet, da spoštujemo svoje velemože in s tem sebe, in da smo vredni svojih duševnih velikanov! Ako je 7. avgusta neugodno vreme, izvrši se slovesnost prihodnjo nedeljo 14. avgusta.

Odbor.

Objavljajoči to slavnost pristavimo le še, da obeta ta narodna slovesnost velikanska postati. Udeležilo se je bo na tisoče ljudi, tako ljubljanski „sokol“ in corpore, pevci ljubljanske čitalnice, rodoljubi iz cele Notranjske in mnogi iz Primorja in drugih krajev. Iz Ljubljane pojde poseben vlak. Tablic za tombolo je narejenih 8000, pa jih bo najbrž zmanjkalo. Idrijska godba, 50 mož močna, se hvali kot izvrstna. Zaeno je nadalje, da je notranjska stran razum male peščice postojnskih nemškutarjev navdušeno narodna, tako da bodo tam rodoljubi prav v čistem slovenskem zraku dihali, in bo gotovo veselje splošno. To bo napotilo še rodoljube iz daljnih slovanskih pokrajin, da se bodo svečanosti vdeležili. Spominjali se bomo slovanskih blagovestnikov sv. Cirila in Metoda, pa tudi mlajših boriteljev za blagor slovanskega naroda, tako pokojnega, zaslužnega pisatelja Jurčiča. Videli bomo toliko navdušenega rodoljubja in vskliknili „Još Slovenska ni propala!“

— Dunajski nadškof je postal Kremsminsterski opat Ganglbauer, kakor „Wiener Zeitung“ 28. t. m. naznanja. Danes se vrši pri papeževi nuncijaturi ž njim navadni kanonični proces, 15. avgusta pa bo slovesno vmeščen.

— † Umrli je v lavantinski škofiji 22. julija č. g. Andrej Žurman, župnik na Paki.

— † Umrli je 26. t. m. zvečer ob 9. uri preč. g. Matija Pak, stolni dekan v Mariboru po dolgi in hudi bolezni, ter je bil v četrtek popoldne slovesno pokopan. R. I. P.

— Okrajni sodnik v Trebnjem je postal g. Ljudvik Golja, dozdej sodnijski adjunkt v Mokronogu.

— Sneg je 27. t. m. padel na Stolu na Gorenjskem ter ga pobelil skoraj do srede.

— Požar v Cerkljah je uničil 25. t. m. 38 hš z gospodarskimi poslopji vred. Razum peterih bili so vsi zavarovani. Cerkev, farovž, kaplanija in županova hša so bile otete. Kaplanija se je bila že trikrat vnela, pa so jo k sreči vendar le vselej vbrnili.

— Volk se je priklatil na pašnike lipo-glavske fare ter je poklal že veliko drobnice in enega junca. Največ škode ima vas Pance, kjer je volk enega jutra raztrgal sedem kazá. Jutri mislijo napraviti nanj velik lov.

Prodaja vina.

V farovžu Šempeterskem pri Novomestu se dobi več veder raznega vina od leta 1879. Cena od 10—12 gl. (2)

Dober kup ure.

Jaz pošiljam ure proti poštnemu povzetju, in če komu ura ni všeč, dam mu denar nazaj, toraj kupovalec ni v nobeni nevarnosti.

1 cilind-ura iz srebrnega nikla z verižico, prej 12 gl., zdaj 5 gl. 25 kr.

1 anker-ura iz srebernega nikla z verižico, prej 10 gl., zdaj 7 gl. 25 kr.

1 srebrna patent. anker-ura poprej 25 gl. zdaj 11 gl. 25 kr.

1 srebrna remontoir Washington-ura z verižico, prej 30 gl., zdaj 15 gl.

Zlate urice za gospe, prej 40 gl., zdaj 20 gl. (2)

Zlate remontoir-ure, prej 100 gl., zdaj 40 gl.

Na pet let dobri stojimo.

A. Fraiss,

Rothenthurmstrasse Nr 9.

Gegenüber dem erzbischöflichen Palais, Wien.

Le še malo časa!

Samo za 8 gl.

pošljem vsakemu popolno jedilno opravo iz britanje srebra, in sicer teh le 51 krasnih reči:

- 6 nožev iz britanje srebra in angleškega jekla;
- 6 vilic iz britanje srebra prav močnih;
- 6 močnih žlic iz britanje srebra;
- 12 malih žlic za kavo iz britanje srebra;
- 1 močno veliko žlico za mleko, iz britanje srebra;
- 1 težko veliko žlico za juho, iz najboljšega britanje srebra;
- 2 krasna namizna svečnika;
- 3 lične kupice za jajca;
- 6 ličnih eizeliranih podčasníc;
- 1 lepo posodico za poper ali sladkor
- 1 fino precejilo za čaj;
- 6 podnožnikov iz stekla;

teh 51 reči vseh skupaj velja samo 8 gl.

Te reči so bile nakupljene v neki veliki tovarni za britanje srebra, ki je pa falirala, ter so prej veljale 40 mark. Dobri stojimo za to, da ostanejo te reči lepo bele.

Naročila proti poštnemu povzetju (Nachnahme) se točno izvršujejo, dokler imamo reči še kaj v zalogi; pisma naj se pošiljajo pod napisom:

Herrn H. Rundbakin,
Wien II. Hedwigsstrasse 4.

Vsako se lahko brez škode prepriča, kako po ceni in kako krasno je to blago, ker se poslana reči, ako niso všeč, v 10 dneh lahko pošljejo nazaj in prejete denarje takoj povrnemo. (3)

Le še malo časa!